

Základy pedagogiky a didaktiky

Pedagogika

Pedagogika

je věda zabývající se výchovou a vzdělání. První systém pedagogických poznatků a zásad vytvořil J.Á. Komenský a jako samostatný vědní obor existuje již od 19. století.

Pedagogika zkoumá zákonitosti výchovy jako společenského jevu, definuje cíle, obsah, podmínky, metody a prostředky výchovy.

Pedagogika obecná vymezuje základní kategorie (výchova, vzdělání, vyučování), sleduje obecné zákonitosti pedagogického procesu, vztahy mezi biologickými a psychologickými podmínkami výchovy, řeší obecné metodologické problémy teorie výchovy a didaktiky.

Didaktika

Součástí pedagogiky je **didaktika**, která řeší prioritně jak otázky obsahové, tzn. **co učit-trénovat?** (výběr činností), tak otázky procesuální, tzn. **jak učit – trénovat?**, jakými prostředky, metodami, formami apod.

Termín didaktika (*řec. didaskein*) byl poprvé použit již v 16. století. Původně široký význam tohoto pojmu (všechno vědění o výchově) dospěl do současnosti až k **didaktice aplikované** s konkrétnějším zaměřením i specifičností obsahu, mj. i k **didaktice sportovních disciplín**.

Didaktice se připisuje při výuce lyžování stále významnější úloha. Plně zaujmout lyžaře, posílit jeho motivaci, přizpůsobit výuku jeho vlastním cílům a možnostem, rychle dosáhnout výsledků patří vedle dodržování obecných didaktických zásad a postupů do důležitého rejstříku trenérovy kompetence.

Dominantní roli v didaktickém procesu má *dyadická interakce trenér – sportovec* včetně vymezení, popisu a explanace

- *činností sportovce* (motivace, percepce, aktivace apod.),
- *činností trenéra* (postupy, styly, metody, zásady apod.),
- *vztahů mezi činnostmi sportovce a trenéra,*
- *výběru vhodných didaktických a organizačních forem a podmínek* (materiálních, sociálně-interakčních, psychologických, právních apod.).

Vývoj a výchova člověka

Člověk,

jako sociální bytost, je nadán vědomím, rozumovou schopností a artikulovanou řečí. Člověk žije ve společnostech, užívá pro přetváření a zlepšování svých životních podmínek nástroje, které cíleně vyrábí. Vztahy mezi jedinci a lidskými skupinami jsou základem dějin a vývoje kultury. Postupné vrůstání jedince do společenských podmínek života, kdy je třeba porozumět kultuře dané společnosti a přijmout soubor hodnot a norem společností vyžadovaných, ovládnout základní způsoby chování v typických sociálních situacích respektive naučit se hrát různé sociální role, označujeme pojmem **socializace**.

Socializace není konformismem, neboť se v ní uplatňuje určitá míra individuality. Kulturní vzorce chování jsou zprostředkovány nejprve rodinou, následně školou, později pracovním prostředím, popř. sportovním klubem, příslušností k různým politickým a náboženským organizacím, masmédiu atd. Díky socializaci se udržuje stabilita a kontinuita společnosti, na další generace se přenášejí hodnoty a sociální znalosti, ale také sociální nerovnosti a defekty. Problematika socializace je pak předmětem studia sociologie a psychologie.

Výchova

je proces záměrného, soustavného a organizovaného působení na jedince, formování jeho duševního a do určité míry i tělesného vývoje.

Výchova se děje v rodině, ve škole, v rámci zájmové činnosti apod. a to prostřednictvím působení vychovávající osobnosti (rodiče, učitele, trenéra...).

Podle specifického zaměření a z pohledu všestranného rozvoje člověka, je rozpracována a v praxi aplikována výchova rozumová, pracovní, volní, mravní, estetická, tělesná aj. Výchovné působení, zejména na mladého jedince, je zaměřeno i na hodnotovou orientaci.

Ze širokého spektra problematiky výchovy je vhodné vyčlenit tzv. **vlivy funkcionální (nezáměrné)** a především pak **vlivy intencionální (záměrné)** zajišťující pro dospívající generaci pro osvojování si – pro učení všeho potřebného, tzn. vytvoření si předpokladů pro její začlenění do společenského života.